

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Автор статті висвітлює питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в сфері дозвілля в аспекті реформ, що відбуваються в сучасній освіті України.

Ключові слова: соціальний педагог, система вищої освіти, Болонський процес, готовність до професійної діяльності, технологія організації навчального процесу.

Постановка проблеми. Сьогодення для України характеризується низкою подій, які мають велику соціальну вагу. Соціально-економічні зміни в державі, модернізація українського суспільства на демократичних і гуманістичних засадах зумовлюють й стратегічні зміни в освіті. Система освіти, як і культура її народу, є унікальним явищем, бо глибоко пов'язана з духовними і матеріальними аспектами минулого і сучасного. Освіта є пріоритетним напрямом державної політики: цивілізовані країни виходять з того, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й іміджу самої держави, в якій створено умови для самореалізації кожної особистості.

За роки незалежності на основі Конституції України створено відповідну правову базу в галузі освіти, визначено пріоритети реалізації державної політики в цій галузі. Кардинальні зміни в Україні зумовили необхідність розробки національної стратегії розвитку освіти, здійснення реформування освіти упродовж найближчих років у нових соціально-економічних умовах. При реформуванні вищої освіти, з одного боку, враховувалися пріоритети збереження культурної різноманітності національної системи освіти, а з іншого – завдання поліпшення міжнародної співпраці, мобільності, працевлаштування.

Так, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки закладено основу для внесення змін до структури і змісту системи освіти, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти, вирішення стратегічних завдань, що стоять перед національною системою освіти в нових умовах її інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

Перехід національної системи вищої освіти України на принцип Болонської декларації (Україна приєдналась до Болонського процесу в травні 2005 року, цим вона взяла на себе зобов'язання, які також вплинули на визначення напрямів реформи вищої освіти) сприяє динамічному впровадженню інновацій у навчально - виховний процес вищих навчальних закладів, підвищенню якості освіти.

Отже, на сьогодні вважається край важливим наблизити українську освіту до міжнародних стандартів, збагатити її дієвими теоретичними і практичними розробками, оптимізувати структуру, забезпечити високоякісними кадрами, так як змінюються характер й культура праці, її технологічний рівень, - все це впливає й на вимоги до працівників. Підвищуються й вимоги до існуючих зараз професій: попит на ринку праці є переважно на тих, хто здатний розв'язувати складніші проблеми. З'являються нові професії, що вимагають нової кваліфікації та вищого інтелектуального рівня.

Виходячи з вищезазначеного найвагомішим першим етапом Національної стратегії розвитку освіти в Україні в галузі реформування освіти на період до 2021 року визначено підготовку педагогічних кадрів високої професійної культури через формування освіченої, творчої особистості майбутнього спеціаліста.

Сьогодні країна стала на шлях професійної підготовки вчителів, соціальних педагогів у відповідності із сучасними світовими стандартами, визначеними Болонським процесом та узгодження з пріоритетними напрямками системи національної освіти та виховання, орієнтуючись на виконання соціального замовлення держави, яке обумовлюється кардинальними змінами в соціальному, громадському та індивідуальному бутті.

У зв'язку із загальними змінами сьогоденного суспільства, змінами сімейного складу, враховуючи труднощі сімейного виховання вагома роль у виховання підростаючого покоління відводиться закладам позашкільної (додаткової) освіти, установам та організаціям, зміст роботи яких полягає у виконання наступних функцій: доповнення сімейного виховання, допомога школі, організація дозвілля та навчання раціонально його використовувати.

На сучасному етапі перетворень в країні вирішується й задача формування активної суспільно – громадської позиції у підростаючого покоління. Саме дозвіллю як одному з провідних факторів забезпечення всебічного розвитку особистості надається увага науковцями країни. Термін «дозвілля» викликає у більшості приємне уявлення. До терміна «дозвілля» можна ставити багато запитань: що таке « дозвілля»? , від чого залежить зміст занять у дозвіллевий час? Під час дозвілля можна займатися роботою, яку любимо, яка нас задовольняє, приносить радість й користь.?Водночас, існують заняття у вільній час, які можуть небезпечно зашкодити людині. Вважається, що основу культури заповнення дозвілля людина здобуває насамперед в сім'ї. Проте важливо пам'ятати, що існують ще й інші чинники, які впливають на наше дозвілля: школа, однолітки, сусіди, телебачення, інтернет тощо.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Залежно від соціально - економічних умов дозвілля постійно змінюється змістовно, структурно і функціонально. Основна мета модернізації дозвіллевої діяльності сьогодні полягає у забезпеченні умов креативного відпочинку задля кожного учасника, яке сприяє відтворенню їх фізичних та духовних потенцій, інтенсивному розвитку творчих здібностей, особистісному зростанню Збільшення соціальної ваги дозвілля сприяло зростанню інтересу до проблем організації дозвіллевої діяльності у представників наукових галузей в країні та за її межами.

Так, проблеми стану дозвіллевої діяльності, її місце в світовому просторі досліджують науковці Німеччині. Науковці Франції розглядають дозвіллеву діяльність у світлі змін способу життя, в категоріях якості життя. Своєрідним проявом нових соціально-культурних рухів стали філантропічні фонди, фундації культурологічного спрямування США, які в організації дозвілля опираються на ініціативу громадян[2].

В умовах вітчизняних трансформацій соціально-філософський аспект дозвілля, науковий аналіз теорії і практики організації дозвіллевої діяльності досліджують Іконнікова С., Ільїнський І., Лисовський В., Цимбалюк Н. та ін. Особливості процесу саморозвитку і самореалізації особистості у сфері дозвілля вивчають Беляєва О., Бакланова Т., Чувардинський О., Шульга Н., Чепелев В. та ін[5].

Формування мети статті. За всіх обставин статус спеціаліста – організатора сфери дозвілля є об'єктивною потребою суспільства. Тому, *метою* даної статті є визначення підходів до організації підготовки майбутніх соціальних педагогів як організаторів дозвіллевої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Керуючись стратегією та тенденціями розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти на період до 2020 р.(як результатом зустрічей міністрів європейських країн, що відповідають за вищу освіту в країнах-учасницях Болонського процесу), запровадження основних положень Болонського процесу передбачає врахування національних підходів до організації навчання, змісту освіти, традицій у підготовці майбутніх фахівців з вищою освітою. У багатьох керівних європейських документах, щодо розвитку вищої освіти зазначається, що університети в значній мірі повинні зберігати свої власні традиції, надбання, досвід, тому мова не йде про пряме запровадження закордонного досвіду в навчальний процес українських університетів.

Зважаючи на те, що поступові сходинки в напрямку реформування вищої школи України наближують всіх учасників цього процесу до усвідомленого результату - освіти європейського рівня, відповідальність вищих навчальних закладів за стан фахової підготовки майбутніх спеціалістів зростає з кожним днем. Реалізація даного стратегічного завдання

вимагає наявності та підготовки багатопрофільного кола вчителів, соціальних педагогів, вихователів центрів дозвілля для дітей та молоді.

В основу освітнього процесу має бути покладений системно-структурований підхід, який вимагає використання взаємозв'язку усіх структурних складових професійної підготовки майбутніх спеціалістів - від мети до кінцевого результату через об'єднання зусиль усіх суб'єктів навчально-виховного процесу; через єдність зовнішніх (зміст, форми і методи навчання) і внутрішніх (мотиваційна, волевовольова, інтелектуальна, дієва сфери особистості) сторін процесу; через реалізацію особистісно - зорієнтованого підходу, що є основою гуманізації освіти й виявляється у визнанні особистості студента як суб'єкта, якого характеризує особистісна активна позиція у можливості вибору форми своєї участі в цьому навчально-пізнавальному процесі (питання реалізації особистісно - зорієнтованого підходу в системі вищої освіти розглядають І.Д.Бех, С.І.Подмазін та інші [1]).

Як умова розвитку й саморозвитку особистості при організації навчально-виховного процесу на базі закладів вищої освіти необхідно спиратися на систему принципів як «керуючої ідеї», наприклад: принцип соціальної обумовленості навчально-виховного процесу; принцип науковості змісту і методів освітнього процесу; принцип систематичності й послідовності в оволодінні досягнень науки; принцип раціонального поєднання індивідуальних і групових форм, традиційних та інноваційних засобів навчання; принцип усвідомлення творчої активності і самодіяльності студентів... Істотним моментом професійної підготовки спеціалістів, соціальних педагогів особливо, є активізація мотиваційні сфери особистості майбутнього спеціаліста поряд із підняттям якості рівня освіти до сучасних потреб суспільства, окремої людини.

До перших вузів, котрі почали займатися підготовкою соціальних педагогів належали Запорізький державний університет, Донецький державний університет і Харківська державна академія культури. З 1994 року в школах України вже офіційно було введено посаду соціального педагога. З цього ж року спеціальною підготовкою соціальних педагогів почав займатися і інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Одночасно з метою широкого ознайомлення майбутніх учителів з питаннями соціально-педагогічної теорії та практики в більшості навчальних закладів педагогічного профілю (Луганський державний педагогічний університет, Полтавський державний педагогічний університет, Харківський державний педагогічний університет та деяких ін.) з другої половини 90-х років ХХ ст. починають відкриватися спеціальні кафедри соціальної педагогіки.

Прикладом інноваційного підходу до підготовки соціальних педагогів є освітньо – виховна робота факультету психології та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, де питання підвищення якості підготовки фахівців розглядається як визначальна проблема. Відповідно до сучасних вимог вищої школи на факультеті все більше робиться наголос на якості та універсальності підготовки високоосвічених фахівців, їхньої адаптованості до сучасного ринку праці. Актуальним є запровадження дисципліни «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля» орієнтованого на підготовку студентів до організації соціально – педагогічної роботи у сфері дозвілля. При читанні дисципліни соблива увага приділяється тому, щоб поряд із врахуванням загальних рекомендацій та порад міністерства для всіх університетів України, формувалося своє власне освітнє кредо: культура організації навчання, культура співпраці викладачів і студентів, культура оцінювання навчальних досягнень студентів.

Загальна психолого-педагогічна підготовка соціальних педагогів до роботи в сфері дозвілля включає дві інтегровані складові: 1 - спеціальні психолого-педагогічні знання, вміння й навички; 2 - особистість соціального педагога, його загальна й професійно-етична культура. Професіоналізм в соціально-педагогічній діяльності вимірюється рівнем психолого-педагогічної майстерності, рівнем креативності, здатністю майбутнього фахівця знаходити адекватні форми застосування в практичній роботі здобутих знань та постійно самовдосконалюватися.

Зокрема, програмою дисципліни передбачено використання лекційних та практично - лабораторних форм занять. Одним з принципових і важливих моментів підготовки соціальних педагогів у вищій школі НДУ є те, що поряд із формуванням системи професійних знань студенту надається можливість самостійного творчого занурення і живого осмислення широкого спектру аспектів професійної галузі. В якості провідних умінь студентів, як сіб ектив соціально-педагогічного впливу визначаються комунікативні вміння (вести бесіду, діалог, дискусію тощо).

Вивчення дисципліни надає студентам практичну (в центрах соціальних служб, клубах, будинках милосердя для самотніх, обласних дитячих притулках, приймальниках— розподільниках тощо) можливість орієнтуватися у проблемах організації соціально-педагогічної роботи в сфері дозвілля, озброює їх умінням інформувати, організовувати, прогнозувати та встановлювати правильні відносини з людьми, аналізувати процес та наслідки спільної творчої роботи, визначати перспективи розвитку особистості в процесі дозвіллевої діяльності.

Науково-практичне значення курсу полягає в тому, що розроблена модель підготовки студентів до соціально-педагогічної роботи в сфері дозвілля враховує психолого-педагогічні аспекти самобачення, самоформування особистості, особливості опанування ролі соціального педагога – організатора дітей та молоді в сфері дозвілля.

Висновки. Дотичний огляд проблеми свідчить про те, що в Україні підготовка кваліфікованих кадрів, здатних до професійного становлення здійснюється у відповідності до сучасних світових стандартів, визначених Болонським процесом. Аналіз проблеми підготовки соціально - педагогічних кадрів сфери організації дозвіллевої діяльності вказує на факт того, вже у вищих педагогічних закладах має вестися робота з розроблення і запровадження професійних стандартів майбутніх спеціалістів як основи підвищення якості змісту професійної діяльності у відповідності до вимог роботодавців; із підготовка соціально - педагогічних кадрів вдосконалення їх компетенцій як соціальних педагогів – організаторів сфери дозвілля відповідно до сучасних вимог.

Також пріоритетом розвитку національної системи освіти України сьогодні є курс на перетворення її в ґрунтовну та якісну галузь, збагатити її дієвими теоретичними і практичними розробками, забезпечити високоякісними кадрами, враховуючи той факт, що успіх формування духовності особистості дітей та молоді засобами дозвіллевої діяльності знаходиться у прямій залежності від рівня професійної підготовки фахівців, систематичного вдосконалення та підвищення їх кваліфікації, як аніматорів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наукове видання / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
2. Бочелюк В., Бочелюк В. Дозвіллезнавство. Навч.посібник / В. Бочелюк. – К.: Центр навч.літ-ри, 2006. – 208 с.
3. Воловик А., Воловик В. Педагогіка дозвілля: Підручник / В. Воловик– Харків: ХДАК, 1999. – 332 с.
4. Пича В. Культура досуга / В.Пича Изд-во при Гос. університете. – К., 1990.
5. Цимбалюк, Н. М. Статика та динаміка як межа й можливості дослідження феномена дозвілля [Текст] / Н.М. Цимбалюк // Культура і сучасність. – К., 2002. – №1. – С. 146-154.

Рецензент: д.пед.н., проф. Плахотнік О.В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

к.пед.н., доц. Останина Н.С.

**ПОДГОТОВКА СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ В СФЕРЕ ДОСУГА
В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ**

Автор статьи освещает вопросы подготовки будущих социальных педагогов к работе в сфере досуга в аспекте реформ, которые происходят в современном образовании Украины.

Ключевые слова: социальной педагог, система высшего образования, Болонский процесс, готовность к профессиональной деятельности, технология организации учебного процесса.

Ph.D. Ostanina N.S.

**PREPARATION OF SOCIAL TEACHERS TO WORK IN THE FIELD OF LEISURE IN
HIGHER EDUCATION OF UKRAINE**

Author of the article of visvitlyue of pitannya preparation of future social'nikh teachers to to to work in the sphere of leisure in the aspect of reforms which take place in modern education Ukraine.

Keywords: to social teacher, system of prophetic education, Bolonskiy process, readiness to professional activity, technology of organization of educational prcesu.